

Træpolitik

Træer på kommunale arealer

2023

Introduktion

I Haderslev Kommune værdsætter vi træer, eksisterende som fremtidige. Træer giver vores byer og landskaber karakter og skaber unikke byrum, ligesom de har en positiv effekt på biodiversiteten og klimaet.

Med denne træpolitik ønsker vi som udgangspunkt at bevare træer i byerne og i landdistrikterne. Vi ønsker også at prioritere kvaliteten frem for kvantiteten ved at sikre gode vækstvilkår, når vi planter nyt. Gode vækstvilkår skal føre til flere og sundere træer. Træer skal plantes på en måde og på steder, der muliggør deres udvikling, så borgerne får glæde af dem mange år frem.

Både eksisterende og nye træer/træbælter skal tænkes ind i kommunens planlægning og i relevante projekter. Et godt eksempel er vores store byudviklings- og klimatilpasningsprojekt omkring Jomfrustien i Haderslev, hvor vi både vil bevare og ny- og genplante træer. Træpolitikken skal samtidig støtte op om Haderslev Kommunes vækstambition om 250 flere i uddannelse, 500 flere indbyggere og 1.000 flere arbejdspladser i 2030.

I vores planlægning og arbejde med træer opstår der også udfordringer, f.eks. ved opførelse af nye byggerier og anlægs- og gravearbejde, som gør, at træer kan blive beskadigede og komme i dårlig vækst. Træer kan også være genstand for modstridende interesser og holdninger til, om et træ er til gene eller hæmmer udvikling af et lokalområde. Det er problemstillinger, der skal vejes op imod de fordele og værdier, træer har for vores kommune.

De mange hensyn kommer særligt til udtryk i lokalplanlægningen, hvor der skal tages højde for øvrige politikker og planer, plads til bygninger og bymæssige funktioner, affaldshåndtering, parkering, bevaring af træer mv. Vi skal derfor være i dialog med bygherrer og ejendomsudviklere om træers værdier og beskyttelse i et område så tidligt som muligt i planprocessen.

I et større perspektiv tror vi på, at klimaforandringerne vil have stor betydning for, hvordan vi i fremtiden ser på træer. Kimen til perioder med ekstreme vejrforhold herhjemme som tørke er allerede lagt i disse år, og træer vil som aldrig før skulle bidrage til skygge, læ og lavere gennemsnitstemperaturer især i vores byområder. Haderslev Kommunes klimaplan skal derfor supplere træpolitikken ved at fokusere på skovrejsning, herunder plantning af træer i byer og landsbyer.

Træpolitikken er afgrænset til kommunale arealer og omhandler fritstående træer og trægrupper. Lokalplanlægning dækker dog over både kommunale og private arealer.

Dialog og formidling

Træerne har en række betydningsfulde herlighedsværdier og nytteværdier. Træpolitikken skal øge bevidstheden og forståelsen af træers værdier og de mange fordele, træer har for vores bymiljø, klima, sundhed og velvære, leg og læring osv.

Det gælder i vores dialog med bygherrer og ejendomsudviklere, når vi udarbejder lokalplaner. Det gælder også i formidlingen til foreninger, borgere, virksomheder og øvrige samarbejdspartnere om træers vigtige betydning.

Storegade i Haderslev – lindetræer parvist skaber frodighed i bymiljøet

Præsteengen i Gram, som omfavnes af en markant træbevoksning langs Torvegade i Gram

Træer på kommunale arealer

- Vi har 3.712 kommunale vejtræer i byerne og cirka 1.500 kommunale træer langs vejene uden for byzone
- Det ældste træ på kommunens arealer er en stilkeg i Halk, som er ca. 250 år. De yngste etablerede træer er japanske kirsebær langs Filosofgangen i Haderslev by, som er 5 år.
- Vi har 82 ha kommunal skov
- Vi har 14 ha krat og hegn i byzone og anslået 200 ha langs vejene uden for byzone

Den gamle stilkeg i vejkrydset i Halk

Ø.: Det grønne anlæg på parkeringsområdet mellem Filosofgangen og Bredgade i Haderslev - spidslønnens trækrone giver skygge og har en afskærmende funktion tilsammen med hækken

Det grønne anlæg ved Bregnbjergskolen i Vojens – et samspil mellem de store rødbladede spidsløn og grønne hække, der rammer adgangs- og parkeringsarealer ind, skaber interesse og skygge

Haderslev
Kommune

HADERSLEV
AKTIVE MED HJERTE OG VILJE

Hvorfor er træer vigtige?

Herlighedsværdier

Træer er et vigtigt element i byudviklingen af Haderslev by, centerbyerne Vojens og Gram og byer i landdistrikterne. Træerne i byerne er ofte markante æstetiske og arkitektoniske elementer, og de er med til at give liv, identitet og karakter. De skaber mange oplevelser gennem årstidernes skiften, og de giver os læ og skygge.

Vi er geografisk en stor kommune med varierede landskaber, der består af større og mindre byer, landsbyer, kystlandskaber, fjord, landbrugsland og skove. Træerne skaber forbindelse mellem de forskellige landskabselementer, rammer udsigter ind og skaber variation. Her kan traditionelle, hjemmehørende træer, der er en del af kulturlandskabet, give en lokal identitet og historisk kontinuitet. Derudover skaber træer i bymiljøer og langs veje visuel sammenhæng mellem by og land.

For at træerne kan trives og vokse sig store og sunde, kræver det gode vækstvilkår, og at vi passer godt på dem.

Nytteværdier

Mange træer producerer frugter, bær eller nødder, som giver føde til mange dyr, fugle og insekter. Store træer med hulheder og sprækker, fyldige trækroner mv. er levesteder for flere arter af småfugle og svampe, og de giver en enorm artsrigdom af insekter. Træer er på forskellig vis med til at bremse faldet af biodiversiteten.

Træer renser vores luft ved at optage CO₂ og omdanne den til ilt. Træer mindsker store temperaturudsving, hvilket sandsynligvis får en større betydning, når fremtidens klima med højere temperaturer bliver en realitet.

På den måde har træer mange særlige funktioner og forskellige nytteværdier, som også skal med i overvejelserne, når vi planlægger og træffer beslutning om beskæring og fældning.

Udfordringer med træer

Udfordringerne for særligt byens gamle træer kan være, at de for nogle borgere giver forskellige gener, f.eks. at de skygger for sollyset til lejligheder.

Der vil altid være en risiko for ulykker med træer, da selv sunde træer og med god rodudvikling kan vælte i en storm. Regelmæssige tilsyn og en langsigtet planlægning for nye træer skal dog reducere denne risiko.

Fliser eller asfalt etableret helt tæt på træerne giver ofte konflikter med træernes rødder med tiden. Vejsalt kan bevirke, at træer ikke længere kan optage vand for at trives, ligesom hærværk og mekaniske skader på træer, f.eks. græsklippere, kan reducere træets levetid eller forårsage fældning.

Etablering af rodtrum til blodbøgen ved p-pladsen på Dannevirkestræde i Haderslev. Et tilstrækkeligt rodtrum skal give gode vækstforhold for træet.

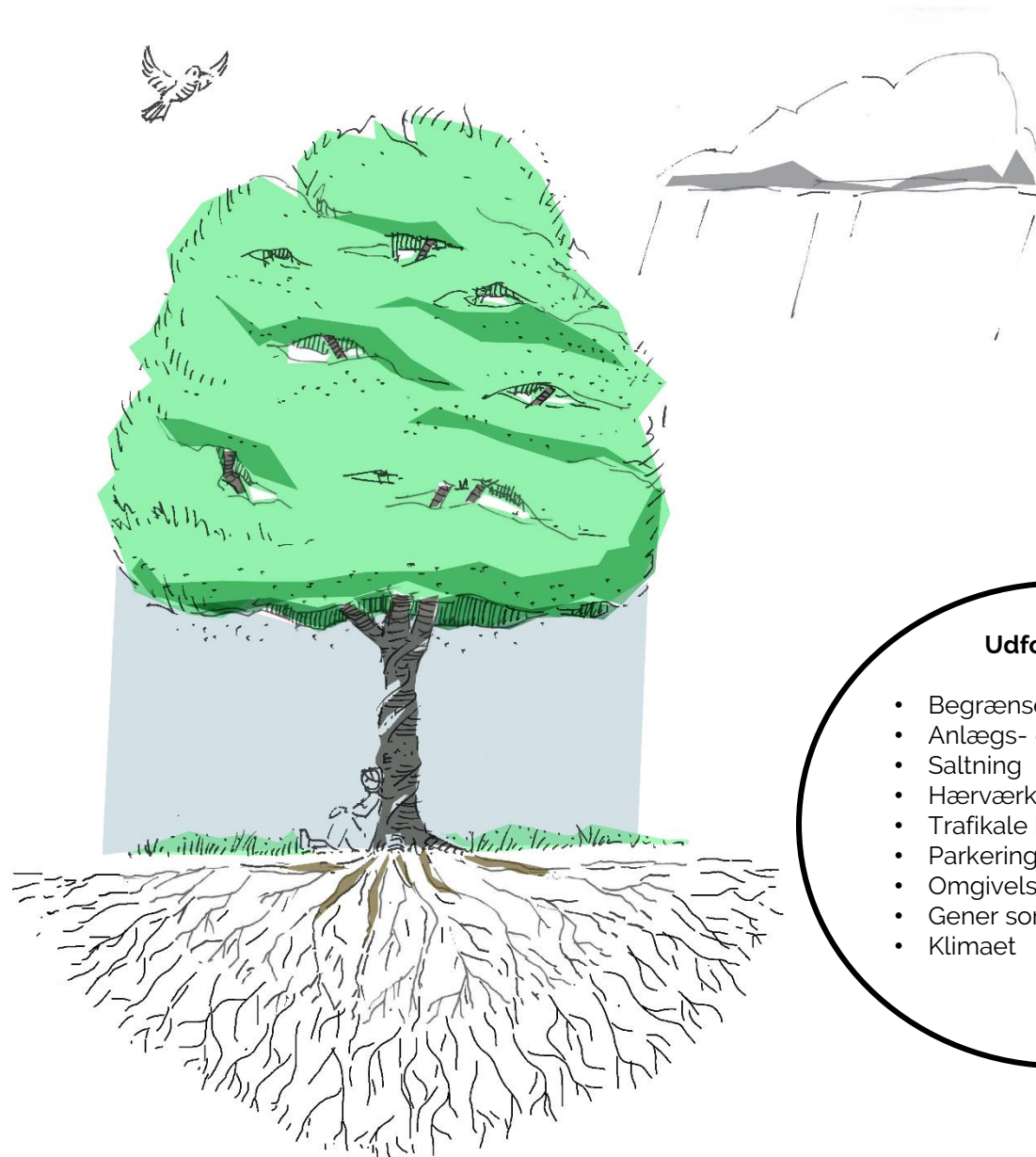
Træers værdier - og udfordringer

Herlighedsværdier

- Årstidernes skiften
- Giver sanseoplevelser
- Styrker stedsidentitet
- Fortæller historier
- Fremmer fred og ro
- Skaber læ
- Giver skygge
- Giver attraktive byrum og øget handel
- Højere huspriser
- Bidrager til leg og læring

Nytteværdier

- Udgør levested for dyr
- Er fødegrundlag
- Fremmer biodiversitet
- Optager CO₂
- Forbedrer luftkvaliteten
- Optager og renser vandet
- Sænker temperaturen

Udfordringer

- Begrænset rodplads
- Anlægs- og gravearbejde
- Saltning
- Hærværk
- Trafikale hensyn
- Parkering og påkørsler
- Omgivelsernes sikkerhed
- Gener som bladnedfald
- Klimaet

Vision

Træer skal være med til at gøre Haderslev til en grøn og attraktiv kommune at bo og leve i.

I Haderslev Kommune ønsker vi, at eksisterende træer og nye robuste, sunde træer skal danne ramme om borgernes hverdag og bidrage positivt til biodiversiteten og klimaet.

Principper

Træpolitikken er retningsgivende for, hvordan Haderslev Kommune vil arbejde med træer. Træpolitikken har fem principper, som afspejler de værdier, vi vil sigte mod for at indfri Haderslev Kommunes vision:

1. Vi indtænker træer i kommunens planlægning og i relevante projekter
2. Eksisterende træer skal som hovedregel bevares
3. Fældede træer skal erstattes af nye
4. Når vi planter træer, vægter vi kvalitet frem for kvantitet ved at sikre gode vækstvilkår
5. Dialog og formidling skal skabe opmærksomhed om træernes værdier

Det grønne opholdsrum ved Gravene i Haderslev bestående af unge platantræer

Legepladsen på Kirkeallé 25 i Gram med de mange store rumdannende træer i varierede arter

Princip 1

Vi indtænker træer i kommunens planlægning og i relevante projekter

For at fremtidssikre træernes placering og vækstvilkår, især i byrummet, skal vi så tidligt som muligt indtænke dem i planlægningen og i relevante projekter.

I lokalplaner kan vi for eksempel stille krav til en plantning af en bestemt art, som af forskellige årsager passer bedst til området. Dette sker i afvejning med de øvrige hensyn for lokalplanområdet.

I forbindelse med vores kommende revision af kommuneplanen kan der indarbejdes retningslinjer på et mere overordnet niveau. Retningslinjerne kan tage udgangspunkt i de herlighedsværdier og nytteværdier, som træer bidrager til.

Træplantningerne tænkes ind i kommunale projekter i det offentlige rum. Det gælder i vores udviklingsplaner for byerne og områdefornyelser i landdistrikterne. Det gælder for eksempel også i kommunens vejprojekter og anlægsprojekter som cykelstier, skoler og institutioner. Vi vægter plantning af træer i sammenhæng med øvrige arealbehov såsom parkerings- og opholdsarealer, vej og bebyggelse

Det vil vi:

- indtænke grønne bymiljøer og træer i udviklingsplaner og områdefornyelser samt øvrige projekter
- indgå i dialog med bygherrer og ejendomsudviklere i forbindelse med udpegning af bevaringsværdige træer og ved nyplantninger og vækstbetingelser

En allé af birketræer - et sjældent syn - Kirkebjergvej i Gram

Robinietræer med det lette løv rammer p-pladsen ind og giver en let skygge – ved Kulturhuset Harmonien i Haderslev

Princip 2

Eksisterende træer skal som hovedregel bevares

Vi kan som kommune udpege bevaringsværdige træer på både privat og offentlig grund i forbindelse med udarbejdelse af lokalplaner, hvor et træ vurderes bevaringsværdigt. Et bevaringsværdigt træ må kun fældes og beskæres efter aftale med kommunen.

Om et træ er bevaringsværdigt, vil vi vurdere vi ud fra forskellige bevaringskriterier, som fortrinsvist gælder enkelttræer, bl.a. størrelse, karakter, placering, arkitektonisk og kulturhistorisk værdi og sundhedstilstand på tidspunktet for vurderingen. Kriterierne skal synliggøre, hvorfor det enkelte træ vurderes som bevaringsværdigt og i hvor høj grad. Det bør også altid overvejes, om der skal stilles krav til bevarelse af eksisterende beplantninger.

Et træ er omvendt ikke bevaringsværdigt, hvis det ikke lever op til kriterierne, eller ikke har fremtidspotentiale på grund af dårlig sundhed.

Det vil vi:

- fastsætte kriterier for udpegning af bevaringsværdige træer
- indarbejde bevaringsbestemmelser i lokalplaner ud fra de fastsatte kriterier
- så vidt muligt bevare eksisterende træer i forbindelse med anlægs- eller byggeprojekter
- inddrage borgerne i arbejdet med at udpege bevaringsværdige træer, f.eks. via app'en "Giv et praj"
- informere borgere, bygherrer og øvrige interessenter om træers betydning, værdier og udfordringer
- sikre træernes rodrum og understøtte deres vækstvilkår

Fuldvoksne sølvpil på Torvegade i Gram

Plads til træer i anlægsprojekter – rundkørsel i Vojens

Princip 3

Fældede træer skal erstattes af nye

Er det af forskellige årsager nødvendigt at fjerne træer, f.eks. ved træsygdomme, ny bebyggelse eller trafiksikkerhed, skal der plantes et nyt træ som erstatning for det fældede.

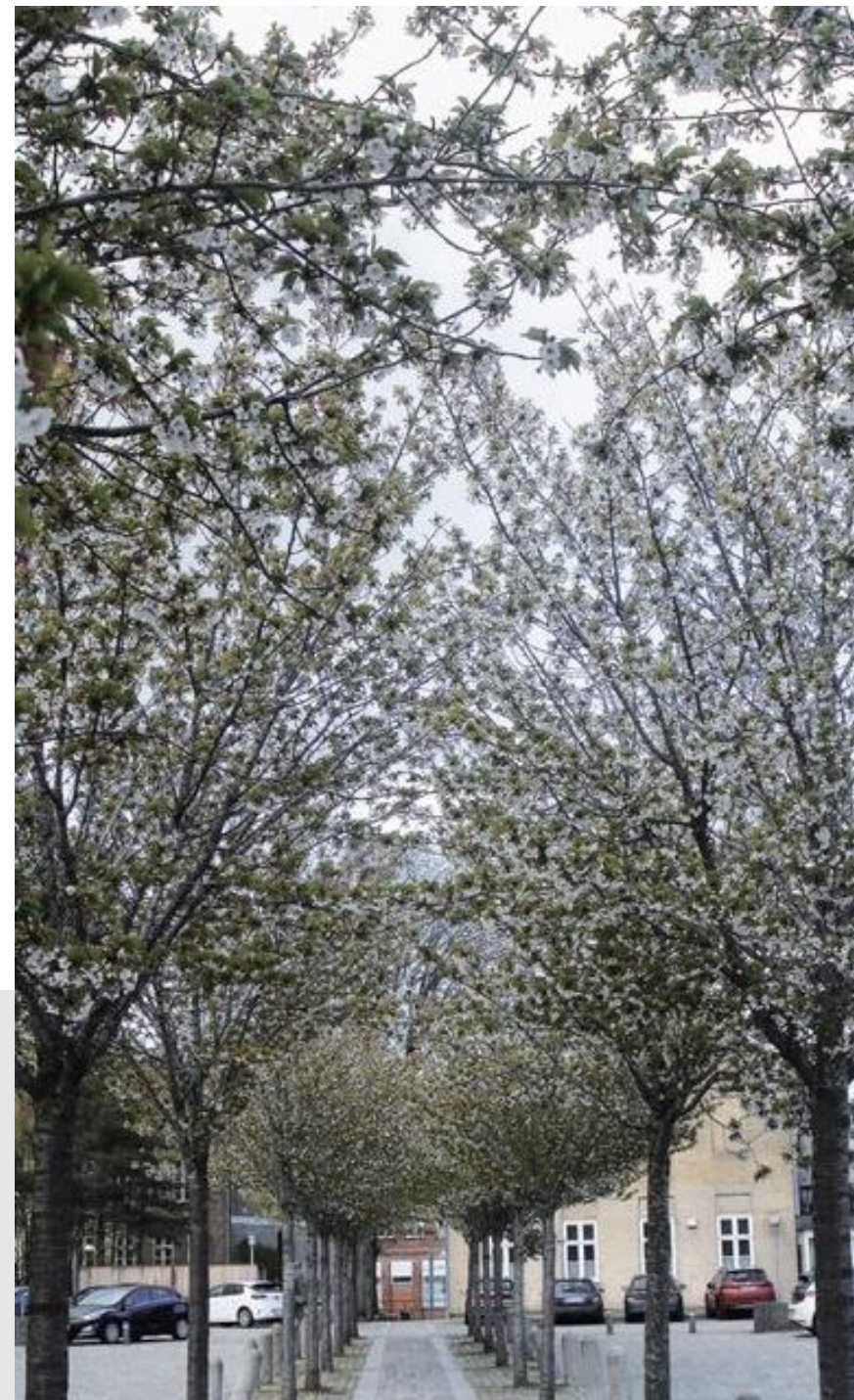
I forbindelse med dispensationer til fældning af bevaringsværdige træer vil vi som udgangspunkt stille krav om plantning af et eller flere erstatningstræer. Derudover accepterer vi i Haderslev Kommune ikke hærværk eller selvtægt på kommunens træer.

Vores vurdering af, om et træ skal fældes på grund af oplevede gener, f.eks. at det giver skygge eller tager udsigten, hænger i høj grad sammen med den offentlige interesse ved træet. Vi tager som udgangspunkt først og fremmest hensyn til den offentlige interesse.

Når vi genplanter et træ, behøver det ikke at have den samme placering, men kan være placeret mere hensigtsmæssigt i forhold til trafikafviklingen, bygninger og fremtidig rodudvikling mv. Vi tilstræber dermed at fremtidssikre det genplantede træ, ikke mindst markante enkelttræer i byrummet. Dette gælder for både ny- og genplantede træer.

Det vil vi:

- stille krav om, at et fældet bevaringsværdigt træ skal erstattes med nye træer
- sikre, at genplantning sker ud fra en helhedsvurdering af konkrete forhold

Allé af blomstrende prydkirsebær på Gåskærgade i Haderslev

Markante gamle popler i grupper ved det gamle rådhus i Vejens skaber læ og skygge.

Princip 4

Når vi planter træer, vægter vi kvalitet frem for kvantitet ved at sikre gode vækstvilkår

By- og gadetræer er ofte markante og arkitektoniske elementer, der har stor betydning for bymiljøet og borgernes daglige færden i byrummet. Der er langt større udfordringer forbundet med at plante træer i byerne, hvorfor byerne har et særligt fokus i forhold til træers vækstvilkår. Træerne er under konstant pres fra byens øvrige funktioner og byens konstante foranderlighed.

Træerne skal sikres et uforstyrreligt rodrum af en passende volumen for at trives. Størrelsen af rodrummet bestemmer træets fremtidige størrelse. Træernes vækstvilkår sikrer vi ved at sørge for vand og luft til rødderne og minimere udsættelsen for vejsalt og komprimeret jord fra parkerede biler.

Vi vil derfor plante træer under forhold, der kan sikre sund vækst og lang levetid. Plantningen gælder på de kommunale arealer.

Det vil vi:

- vægte kvaliteten af bynatur og træernes vækstbetingelser i nye lokalplaner
- sikre gode vækstbetingelser ved nyplantninger af træer på kommunale arealer
- sikre en faglig pleje og forvaltning af træer på alle kommunale arealer
- plante flere forskellige træarter, som gør træbestanden mere robust overfor sygdomme og giver mere varierede oplevelser og øget biodiversitet

Asketræer på Laurids Skaus gade trives godt på grund af de gode vækstvilkår

Bladløse kviste i platantræet på Gravene i Haderslev vidner om udfordrende vækstvilkår i bymiljøet

Haderslev
Kommune

HADERSLEV
AKTIVE MED HJERTE OG VILJE

Princip 5

Dialog og formidling skal skabe opmærksomhed om træernes værdier

Borgerne har i dag mulighed for at melde ind via app'en "Giv et praj", når der er udfordringer med træer. Vi ønsker at udvide borgernes mulighed for at komme med tips til plantning og deres placering, ligesom borgerne kan komme med forslag til bevaringsværdige træer. Efterfølgende vil vi vurdere, om forslagene er realiserbare.

Derudover er der brug for tydelig information til entreprenører, og hvordan de skal forholde sig, når der graves nær træer. Informationsmateriale skal bidrage til beskyttelse af træerne ved anlægs- og gravearbejder.

Vi skal have et godt samarbejde med relevante foreninger og grønne interesseorganisationer, som er engagerede i træerne i kommunen. I Det Grønne Råd skal vi understøtte samspillet mellem forskellige interessenter og indsatsområder i kommunen, bl.a. træers betydning i forbindelse med kommunens klimaplan.

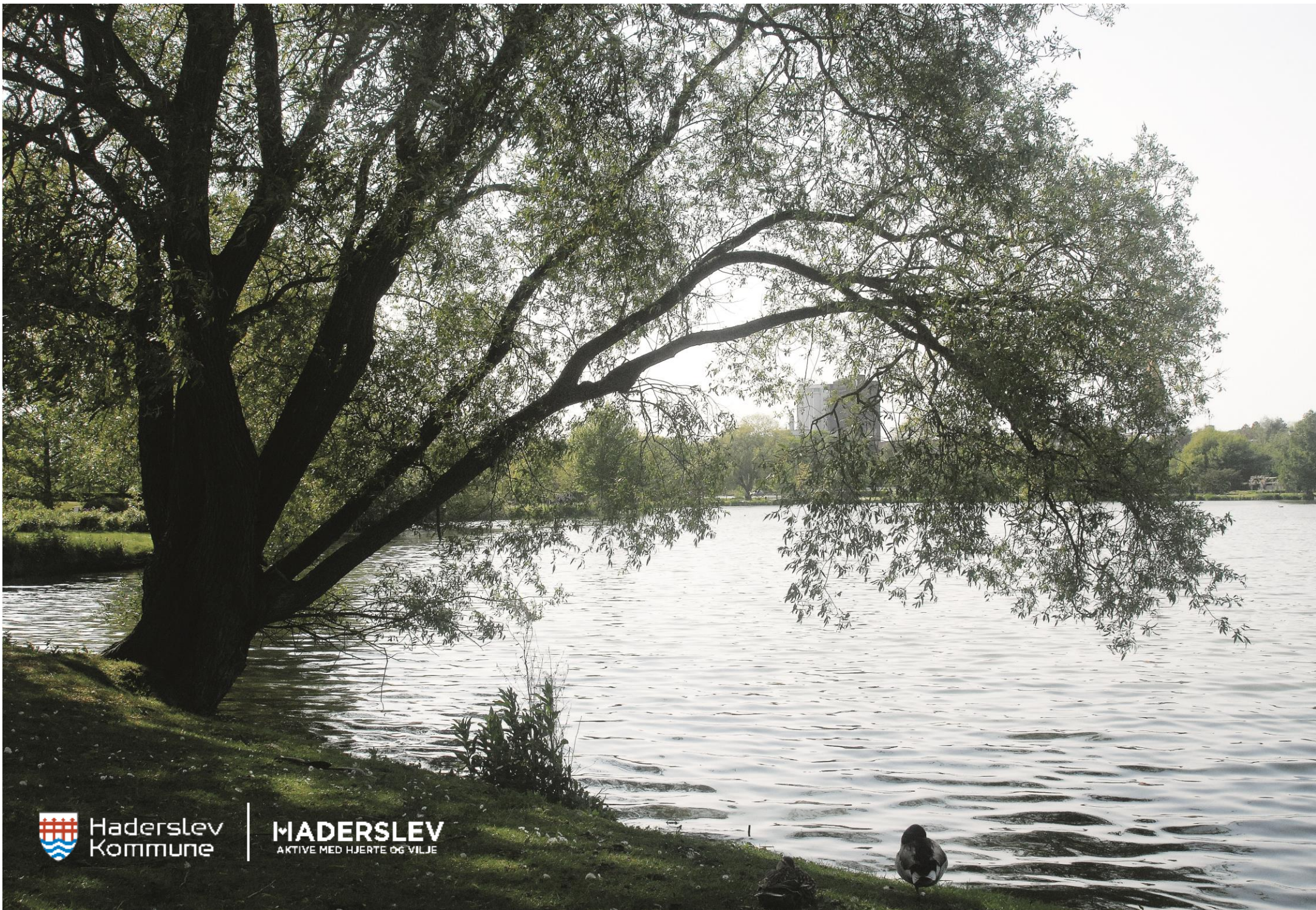
Vi har som kommune ikke hjemmel til at pålægge private grundejere at plante eller bevare træer på private arealer, medmindre træerne er eller bliver del af en lokalplan. Plantning eller bevaring på private arealer kan derimod ske gennem dialog, oplysning og eventuelt partnerskaber, f.eks. om hensynet til at bevare og fremme biodiversiteten i læhegn.

Det vil vi:

- åbne op for forslag til plantning og bevaringsværdige træer i app'en "Giv et praj"
- stille krav til entreprenører om, hvordan de skal forholde sig når der graves nær kommunale træer
- vejlede borgerforeninger om beplantninger på offentlige arealer, bl.a. om hvor de kan søge fondsmidler
- samarbejde og have en løbende dialog med relevante foreninger og grønne interesseorganisationer, herunder om muligheder for registrering af bevaringsværdige træer, samt inddrage Det Grønne Råd
- indbyde til leg og læring i dagtilbud og undervisningen i skolerne ved at pleje og fremtidssikre træer og plante nye i vores lokalsamfund

Årstidsvariation – rød hestekastanjeblomst ved Bregnbjergskolen I Vojens

Haderslev
Kommune

HADERSLEV
AKTIVE MED HJERTE OG VILJE